

Nr 348.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen; given Stockholms slott den 30 april 1917.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen; och vill Kungl. Maj:t, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och meddela det beslut, som därav föranledes.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

Förslag

till

Förordning

angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen.

§ 1.

Vid varas saluhållande eller försäljning såsom födoämne må för densamma icke brukas någon av här nedan angivna varubenämningar, där varan till sin sammansättning avviker från den normala sammansättningen hos den vara, vilken genom benämningen utmärkes.

Här avsedda benämningar äro

mjölk, smör, margarin, flott, mjöl eller därmed liktydig benämning, socker eller därmed liktydig benämning samt honung, vare sig benämningen brukas ensam eller i ordsammanställning, som antyder likhet i användningen med motsvarande vara,

ägg i ordsammanställning såsom äggpulver och

saft i ordsammanställning, som anger saften såsom beredd av frukter eller bär.

Vad om ovan angivna varubenämningar på svenska språket sålunda stadgats skall jämväl gälla om motsvarande benämningar på främmande språk.

§ 2.

I fall, där jämlikt § 1 användandet av viss benämning å vara är förbjudet, må ej heller å varan eller å dess förvaringskärl, omslag eller dylikt eller å anslag eller skylt, som hör till varan, finnas anbragt bild eller teckning, varigenom åt varan kan givas sken av att utgöra vara, som genom sagda benämning utmärkes.

§ 3.

Vad i § 1 stadgas utgöre ej hinder för att vara, som är avsedd att utgöra ersättning för annan vara med någon i § 1 angiven benämning, hålles till salu eller försäljes under beteckning, vari sagda benämning ingår, under förutsättning att varans egenskap av ersättningsmedel uppenbart framgår av den använda beteckningen.

§ 4.

Saluhåller eller försäljer någon vara under benämning, som enligt vad ovan är stadgat ej må vid varans saluhållande eller försäljning användas, eller bryter någon mot det i § 2 stadgade förbud, varde, där han haft eller bort hava vetskap om varans verkliga beskaffenhet, dömd till böter från och med 50 till och med 1,000 kronor, där ej förseelsen enligt allmän lag bör beläggas med strängare straff.

Lag samma vare, där någon vid saluhållande eller försäljning av vara, som i § 3 avses, uraktlåter att, på sätt i nämnda paragraf är stadgat, angiva varans egenskap av ersättningsmedel.

§ 5.

För förseelse mot denna förordning vare, där den med husbondes vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, husbonden ansvarig liksom vore förseelsen begången av honom själv.

§ 6.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna förordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning delgivits fällas till särskilt ansvar.

§ 7.

Hälsovårdsnämnd eller, där sådan icke finnes, kommunalnämnd åligger att ägna synnerlig uppmärksamhet däråt, att förseelser mot denna förordning varda angivna till åtal.

§ 8.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle hälften åklagaren och hälften den kommun, inom vilken förseelsen blivit begången. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1917.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30
april 1917.*

Närvarande:

- Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Statsråden VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÅRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
DAHLBERG.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Med underdånig skrivelse den 22 december 1916 har den enligt nådigt beslut den 5 maj 1916 tillsatta kommittén för verkställande av utredning och avgivande av förslag till enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning överlämnat ett av kommittén utarbetat förslag till förordning angående användande av vissa benämningar vid handeln med födoämnen. Förslaget åtföljes av motivering ävensom av åtskilliga bilagor, avsedda att närmare åskådliggöra behovet av de utav kommittén föreslagna föreskrifterna; och torde förslaget jämte motivering få vidfogas statsrådsprotokollet för denna dag.

Över omförmälda förslag har kommerskollegiet den 14 innevarande april avgivit infortrat underdånigt utlåtande samt därvid tillika överlämnat yttranden från handelskamrarna i riket ävensom från Sveriges minuthandlares riksförbund.

I sin skrivelse har kommittén anfört i huvudsak följande.

Vid fullgörandet av det kommittén lämnade uppdrag torde kommittén närmast hava att söka fullständiga det skydd, som i spridda författningar gäves mot hälsovådliga livsmedels tillhandahållande i konsumtionen. Vidare syntes det tillkomma kommittén att föreslå lagbestämmelser till förhindrande av den oredlighet i livsmedelshandeln, varigenom till sitt näringsvärde underhaltiga, om ock icke hälsovådliga livsmedel salufördes under beteckningar eller uppgifter, som vilseledde köparen om varans näringsvärde och beskaffenhet. Slutligen torde av kommittén förväntas förslag till de övriga lagstiftningsåtgärder, som kunde vara ägnade att förekomma mot konsumenterna riktade oredliga handelsmetoder inom livsmedelsbranschen. Med hänsyn därtill, att de uppgifter, kommittén sålunda fått sig förelagda, vore av synnerligen omfattande natur, torde ett slutligt författningsförslag från kommitténs sida icke kunna för Kungl. Maj:t framläggas inom den närmaste tiden. Då emellertid vissa företeelser inom livsmedelshandeln, vilka under nu rådande utomordentliga förhållanden tagit förut okända proportioner, synts kommittén vara av den beskaffenhet, att de påkallade omedelbara åtgärder av den art, kommittén fått sig anförtrott att föreslå, hade kommittén ansett sig böra hos Kungl. Maj:t framställa förslag därom, att vissa provisoriska lagbestämmelser bragtes till stånd i avvaktan på slutförandet av kommitténs arbeten.

För ändamålet med det av kommittén nu framlagda författningsförslag, vilket, såsom av kommitténs underdåniga skrivelse framgår, är avsett att äga allenast provisorisk karaktär, lämnas redogörelse uti den av kommittén utarbetade allmänna motiveringen, till vilken jag i detta sammanhang hänvisar. Förslaget avser att förhindra vissa försök att till egen vinning utnyttja födoämnesbristen, försök, vilka under nu rådande dyrtid i allt större utsträckning gjorts till skada för den konsumerande allmänheten och varigenom denna allmänhet utsatts för risker i såväl näringsfysiologiskt och hygieniskt som ekonomiskt avseende. Åtgärder i angivet syfte hava synts kommittén så mycket mera påkallade, som dylika försök, bestående i dels uppenbara livsmedelsförfalskningar och dels saluförandet av livsmedelssurrogat under mer eller mindre vilseledande namn, enligt vad kommittén framhåller, i ett flertal fall medfört ett kringgående av gällande maximiprisförordningar.

Förslaget har uttryckligen begränsats att avse allenast födoämnen i egentlig mening och av dessa endast vissa slag. Skälet härtill har angivits vara, bland annat, att konsumentens förlust i fråga om de sålunda särskilt behandlade varuslagen i regel bleve av mera allvarlig art.

Förslaget, vars detaljer jag sedermera får tillfälle att behandla, stadgar i § 1 i viss närmare angiven omfattning förbud mot att vid saluhållande eller försäljning av livsmedel för den saluhållna eller försålda varan använda benämning å vara, från vars normala sammansättning förstberörda vara till sin sammansättning avviker. Med användande av benämning, varom nu är sagt, likställes enligt § 2 i förslaget i vissa fall bruk av namn eller beteckning, vari sådan benämning ingår. I övrigt innehåller förslaget allmänna bestämmelser, ansvarsföreskrifter med mera.

Rörande önskvärldheten av bestämmelser i den av kommittén antydda riktning synes föga meningsskiljaktighet råda. Bland föreliggande uttalanden i ärendet gå endast de av Stockholms handelskammare samt Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare avgivna i avvisande riktning. Mot förslagets allmänna syfte synas emellertid icke heller dessa handelskammare hava något att erinra.

Stockholms handelskammare, vilken, såsom nämnts, avstyrker antagandet av de föreslagna bestämmelserna, anför härvid huvudsakligen följande: Det vore betänkligt att genom bifall till förevarande förslag öka den mångfald provisoriska bestämmelser, som redan nu betungade handeln och omsättningen, i all synnerhet som det för stävjande av missbruken beträffande med maximipris belagda varor syntes ligga närmare till hands att förse maximiprisförordningarna med föreskrifter i sådant syfte. Förslaget komme vidare att beröra varor, som vore föremål för fullt lojal handel, men som till sin sammansättning avveke från »den normala sammansättningen hos den vara, vars benämning användes». Slutligen syntes det i åtskilliga fall komma att befinnas synnerligen svårt att avgöra vad som skulle anses såsom den »normala» sammansättningen hos en vara. Härigenom kunde befaras uppstå trakasserier av även alldeles oförvitliga handelsföretag.

Skånes handels-, industri- och sjöfartskammare uttalar sin synnerliga tveksamhet i fråga om lämpligheten av att utan allsidig utredning av samtliga med revision av livsmedelslagstiftningen förbundna förhållanden antaga föreliggande förslag. Handelskammaren anför härvid, bland annat, att det icke syntes vara uteslutet, att förslagets begränsning att gälla endast vissa varuslag kunde bliva i viss mån ägnad att giva sken av tillåtlighet åt av förslaget avsett förfaringssätt i fråga om andra mindervärdiga livsmedel och att ingripandet därmed i stort sett förfelade sitt ändamål.

I övriga handelskammarers yttranden ävensom omförmälda uttalande från Sveriges minuthandlares riksförbund hava från flera håll uttalats

betänkligheter beträffande vissa detaljer i det föreliggande förslaget. Härtill torde jag sedermera få tillfälle att återkomma.

Kommerskollegiet har, vad beträffar frågan om lämpligheten över huvud taget av förevarande föreskrifters fastställande, funnit de betänkligheter, som härutinnan uttalats, icke kunna fränkännas ett visst berättigande. De träffa emellertid enligt kollegiets mening huvudsakligen förslaget § 2 och synas icke böra leda till förslaget avvisande. Det har nämligen syns kollegiet icke kunna förnekas, att de företeelser, som dyrtiden i här ifrågavarande avseenden medfört på livsmedelsmarknaden, vore av den art, att deras omedelbara bekämpande vore högeligen önskvärt. Att det föreliggande förslaget vore ägnat att i ej ringa grad verka till gagn i sådant hänseende syntes kollegiet påtagligt. Kollegiet tillstyrker därför en lagstiftning på grundval av det nu framlagda förslaget.

För egen del finner jag med hänsyn till vad kommittén i sin allmänna motivering anfört samt vad i övrigt i ärendet förekommit behovet av lagstiftningsåtgärder i den av kommittén angivna riktning svårigen kunna dragas i tvivelsmål. Att förefintliga lagbestämmelser, vare sig i 22 kap. strafflagen eller i speciella författningar, icke bereda allmänheten tillräcklig säkerhet att vid inköp av livsmedel erhålla en vara, som till sin sammansättning och beskaffenhet i övrigt verkligen motsvarar vad dess benämning skäligen bör anses utmärka, får sin fullständiga belysning av den utredning, vilken såsom bilaga vidfogats kommitténs skrivelse, och torde för övrigt av erfarenheten vara till fullo bekräftat. Önskvärdenheten av gällande föreskrifters komplettering i ändamål att i möjligaste mån bereda konsumenterna säkerhet i förenämnda hänseende lär ligga i öppen dag. Att kommittén vid utarbetandet av sitt förslag ansett sig böra inskränka de föreslagna bestämmelserna att avse allenast vissa slag av födoämnen synes av praktiska skäl vara väl motiverat, och hänvisar jag i fråga härom till vad kommittén i sin allmänna motivering därom anfört. Jag har således icke funnit anledning till tvekan att vidtaga åtgärder för genomförande av lagbestämmelser, ägnade att tjäna det allmänna syfte, kommittén med sitt förslag avsett att tillgodose.

Då emellertid i avseende å förslaget detaljer, till vilkas behandling jag nu övergår, anledning till anmärkning i vissa fall synes förefinnas, har kommitténs förslag inom civildepartementet underkastats omarbetning i vissa delar, vilken omarbetning emellertid icke varit av mera vittgående natur. Beträffande motiveringen för de särskilda paragraferna torde jag i stort sett kunna inskränka mig till att hänvisa till vad kommittén därutinnan anfört med angivande emellertid av de skäl,

som i vissa fall föranlett ändring av eller tillägg till kommitténs författningsförslag. Rubriken till det inom civildepartementet utarbetade förslaget har ansetts böra bliva förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen.

§ 1.

Denna paragraf, som motsvarar § 1 i det av kommittén utarbetade förslaget, har undergått huvudsakligen allenast redaktionell omarbetning. En nyhet, så vitt denna paragraf angår, är emellertid, att såsom allmän regel med de så att säga enkla varubenämningarna likställts ordsammansättningar, vari berörda benämningar ingå och som antyda likhet i användningen. Jag återkommer härtill i samband med behandlingen av § 3. Beträffande motiveringen för de i föreliggande paragrafs första del intagna bestämmelser torde jag kunna i huvudsak inskränka mig till att hänvisa till vad kommittén därutinnan anfört. Särskilt torde böra uppmärksammas att — något som väl även lärer ligga i sakens natur — användandet av en saluförd varas naturliga benämning icke uteslutes genom förekomsten av en tillsats, som ej är ägnad att minska varans närings- och handelsvärde och som endast förekommer i gängse utsträckning. Begreppet »normala sammansättningen» hos en vara får vid tillämpningen av nu förevarande stadgande uppenbarligen icke tolkas alltför snävt utan lärer vid sådan tolkning själva syftet med stadgandet böra i varje särskilt fall tillerkännas en synnerligen stor betydelse.

Bland de i denna paragraf upptagna varubenämningarna återfinnes icke benämningen ister. Då denna benämning, så vitt känt är, icke i nämnvärd grad varit föremål för missbruk, samt, vad beträffar visst surrogat för varan i fråga, konstister, särskild lagstiftning därom föreligger, har ifrågavarande varubenämning ansetts kunna utan olägenhet undantagas från den nu föreslagna förordningens tillämpningsområde.

Stockholms handelskammare har, såsom redan förut omnämnts, framhållit svårigheten att avgöra vad som skall anses såsom den normala sammansättningen hos en viss vara. Otvivelaktigt torde så i fråga om en del varor vara förhållandet. Härvid må emellertid, förutom vad redan anförts i fråga om tolkningen av förevarande begrepp, beaktas, att kommittén i sitt förslag, såsom den ock själv påpekar, begränsat sig till varuslag, rörande vilka en viss normalsammansättning med praktiskt sett trånga gränser för de ingående beståndsdelarnas procentsiffror föreligger. Givetvis kunna dock lika litet på förevarande som på andra områden för lagstiftning tveksamma gränfall helt undvikas. Ett korrektiv mot härav föranledda

olägenheter torde få anses ligga däri, att förslaget uttryckligen förklarats avse endast uppenbara fall av avvikelse från normalsammansättning. Detta har i kommittéförslaget, bland annat, fått sitt uttryck i bestämmelsen i § 3, att för straffbarhet fordras, att den saluförda eller försålda varans verkliga beskaffenhet, där säljaren ej eljest har kännedom om densamma, skall vara sådan, att den med begagnande av vanlig uppmärksamhet bort iakttagas.

Föreskriften i sista stycket av föreliggande paragraf har tillkommit till följd av erinran från Östergötlands och Södermanlands industri- och handelskammare, vilken erinran kommerskollegiet ansett sig böra understödja. Såsom skäl för nämnda föreskrift torde endast behöva framhållas, att exempelvis de engelska eller tyska benämningarna å flera av de i § 1 uppräknade födoämnen äga stor likhet med motsvarande svenska ord.

Smålands och Blekinge handelskammare, handelskammaren i Karlstad samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare föreslå, att även ordet kaffe, vilket namn för närvarande mycket missbrukades i ordsammanställningar, använda för varor, som icke alls hade något gemensamt med kaffebönan, måtte inbegripas under de föreslagna bestämmelserna. Sveriges minuthandlares riksförbund har gjort framställning i enahanda syfte. Förstnämnda två handelskammare framställa även samma förslag beträffande ordet kakao. Då, vad kaffe beträffar, denna vara icke kan sägas utgöra ett födoämne i samma mening som övriga i § 1 uppräknade varor, samt, i fråga om kakao, något mera allmänt vitsordat behov av dess hänförande under de nu föreslagna föreskrifterna icke synes föreligga, har jag ansett förenämnda framställningar icke böra föranleda någon min åtgärd.

§ 2.

Bestämmelsen i denna paragraf uti det inom civildepartementet utarbetade författningsförslaget har icke någon motsvarighet i kommitténs förslag utan har föranletts av erinran från Östergötlands och Södermanlands industri- och handelskammare, vilken erinran vunnit kommerskollegiets understöd. Någon närmare motivering för ifrågavarande stadgande synes knappast vara av behovet påkallad.

Någon direkt motsvarighet till stadgandet i § 2 av kommitténs förslag har icke upptagits i det inom civildepartementet utarbetade förslaget. Visserligen skulle det kunna sägas, att med den avfattning, § 1 i sistnämnda förslag erhållit, denna paragraf komme att verka i ungefär samma riktning som § 2 i kommittéförslaget. På grund av de

modifierande bestämmelser, vilka intagits i § 3 i det inom civildepartementet utarbetade förslaget och vilka jag i samband med redogörelsen för nämnda paragraf får tillfälle att behandla, kommer detta emellertid icke att bliva fallet.

Mot kommitténs förslag, så vitt angår berörda § 2, har från åtskilliga håll riktats en skarp kritik. Bland andra hava skånska handelskammaren och handelskammaren i Gävle framfört åtskilliga betänkligheter mot det i nämnda paragraf upptagna stadgande. Till den av dessa handelskammare intagna ståndpunkt har kommerskollegiet slutit sig, därvid kollegiet anfört följande: Nämnda paragraf torde till en början drabba en hel del varor, vilkas saluhållande under i förslaget förbjudna benämningar näppeligen syntes böra betraktas såsom i något nämnvärt avseende skadligt eller av beskaffenhet att böra förhindras. Då vidare allmänheten genom varans benämning erhöle kännedom om att densamma i verkligheten vore ett surrogat för en annan vara, vore uppmärksamheten redan härigenom fäst vid det förhållande, att normalsammansättningen hos den vara, vars namn inginge i benämningen, icke kunde förväntas. Det torde då få anses vara att gå alltför långt att förbjuda varans försäljning under ifrågasvarande benämning, i all synnerhet som kommittéförslagets bestämmelser icke syntes lägga hinder i vägen att försälja samma vara utan användande av förbjuden benämning, men med en sådan beskrivning å varans egenskap att kunna utgöra surrogat för viss annan vara, att allmänheten åtminstone i det allra närmaste lika lätt kunde förmås att köpa varan. Kollegiet kunde slutligen icke finna kommittéförslagets § 2 ägnad att, såsom kommittén föreställt sig, underlätta upprätthållandet av gällande maximiprisförordningar. Oberoende av en varas benämning kunde nämligen dess försäljning med hänsyn till i densamma ingående maximiprisbelagd vara innebära överskridande av maximiprisbestämmelserna. Det syntes kollegiet snarare vara ägnat att underlätta kontrollen härvidlag, om redan genom varans benämning angåves, att viss maximiprisbelagd vara inginge i den saluhållna varans sammansättning. I allt fall kunde denna kontroll knappast anses lättare att utöva genom att det enda i ögonen fallande tecknet på en maximiprisbelagd ingrediens hos en vara försvunne. Såsom skäl för bestämmelsen återstode då endast, att benämningens förbjudande skulle försvåra varans affärsmässiga spridning. Av skäl, som kollegiet förut anfört, vore ernåendet av detta mål emellertid ur andra synpunkter icke alltid önskvärt, varjämte verkningarna i sådant hänseende torde av kommittén hava väsentligt överskattats.

Vad av kollegiet sålunda anförts, sammanställt med i övrigt mot kommittéförslaget § 2 framförda gensagor, har synts mig förtjänt av beaktande. Under rådande livsmedelsknapphet vore det utan tvivel mindre välbetänkt att införa bestämmelser, varigenom handeln med i och för sig lämpliga surrogat för svåråtkomliga eller ur marknaden kanske helt och hållet försvunna varor skulle förhindras eller försvåras. Att kommittéförslaget § 2, därest densamma inflöte i en blivande författning, skulle verka i nu nämnd riktning, synes mig emellertid med fog kunna befaras. Av skäl, som nu nämnts, har jag funnit ett stadgande, motsvarande kommittéförslaget § 2, icke böra i nu föreliggande författningsförslag intagas.

§ 3.

Av vad sålunda anförts beträffande § 2 i kommittéförslaget följer emellertid icke, att särskilda bestämmelser rörande beteckning för surrogat, varom nyss talats, skulle vara helt och hållet överflödiga. Jag bortser i detta sammanhang från de inskränkningar i rätten att fritt välja dylik beteckning, som kunna härledas exempelvis från lagen om skydd för varumärken. Jag erinrar vidare, att den följande framställningen endast har avseende å varubenämningar, i vilka någon i § 1 angiven benämning ingår. Vid nu förevarande lagstiftning synes man beträffande dessa varubenämningar, då de icke ansetts böra helt och hållet förbjudas, kunna uppställa den fordran, att av benämningen tydligt skall framgå, att varan är avsedd att tjäna såsom ersättningsmedel för annan vara. Uppfylles denna fordran, torde man icke behöva befara någon egentlig olägenhet därav, att i surrogatets benämning ingår benämningen å så att säga huvudvaran. Köparen bör nämligen i sådan händelse alltid hava fått klart för sig, att den vara han köper endast utgör ett ersättningsmedel för en annan vara med annan sammansättning än den köpta. Han torde härigenom vara ganska väl skyddad mot prejeriförsök från mindre nogräknade säljares sida. I anslutning till nu återgivna tankegång har § 3 i föreliggande förslag utarbetats. Att för sig klargöra, huru ett särskilt angivande av varas egenskap av ersättningsmedel bör i praktiken äga rum, torde icke behöva bereda vederbörande näringsidkare någon större svårighet.

§ 4.

Denna paragraf motsvarar § 3 i kommitténs förslag, vilken sistnämnda paragraf till sitt innehåll icke undergått annan ändring än den,

som betingas av behovet att föreskriva ansvar för överträdelse av det i § 2 stadgade förbud samt för uraktlåtenhet att ställa sig till efterrättelse den i § 3 intagna föreskrift om angivande av varas egenskap av ersättningsmedel. Att borttagandet av orden »med begagnande av vanlig uppmärksamhet» samt den i övrigt vidtagna jämkningen av motsvarande bestämmelse i kommittéförslaget icke innebära någon ändring i sak, torde vara uppenbart.

§§ 5—8.

Dessa paragrafer skilja sig i sak föga från paragraferna 4—8 i kommitténs förslag, dock att i nu föreliggande förslag föreskrifterna i §§ 5 och 6 upptagits i annan ordningsföljd sins emellan än motsvarande föreskrifter i kommittéförslaget. Anledning att meddela hälsovårds- eller kommunalnämnd befogenhet att för särskilt fall förordna åklagare för åtalande av förseelser mot ifrågavarande förordning synes emellertid knappast föreligga. Vad angår fördelningen av enligt förordningen ådömda böter, har hänsyn tagits till i ärendet gjord erinran från en av handelskamrarna.

Tiden för ikraftträdandet av den ifrågasatta författningen synes lämpligen kunna bestämmas till den 1 augusti 1917.

Departementschefen uppläste härefter det inom departementet utarbetade förslag till förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen samt hemställde, att Kungl. Maj:t måtte genom nådig proposition inhämta riksdagens yttrande över omförmälda förslag, med förklarande, att Kungl. Maj:t ville, efter emottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och meddela det beslut, som därav föranleddes.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall, och skulle till riksdagen avlätas nådig proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gustaf Pripp.

Förslag

till

Förordning

angående användande av vissa benämningar vid handeln med födoämnen.

1 §.

Intill dess annorlunda varder förordnat må under nedan angiven benämning icke såsom födoämne till salu utbjudas eller försäljas vara, som till sin sammansättning avviker från den normala sammansättningen hos den vara, vars benämning användes, vare sig denna avvikelse i sammansättningen beror på tillsättning eller borttagande av något ämne eller av annan orsak.

Dessa benämningar äro:

Mjök i ordsammanställning, som angiver mjölkens art, såsom oskummad mjök, helmjök;

smör, margarin, ister, flott;

mjöl eller därmed liktydande benämning i ordsammanställning, som angiver mjölets ursprung, såsom vetemjöl, rågsikt, majzena, potatismjöl;

ägg i ordsammanställning såsom äggpulver;

socker eller därmed liktydande benämning såsom raffinad;

honung;

frukt- eller bärsaft i ordsammanställning, som angiver av vilka frukter eller bär saften är beredd, såsom hallonsaft, saft av hallon.

2 §.

Saluhålles eller försäljes vara såsom födoämne under namn eller beteckning, vari någon i 1 § angiven benämning ingår på sådant sätt, att därmed antydes likhet i användning med den vara, vars benämning sålunda användes, eller vartill någon i 1 § angiven benämning på detta sätt ansluter sig, skall varan anses saluhållen eller försäld under sistnämnda benämning.

3 §.

Saluhåller eller försäljer någon vara under benämning, som jämlikt denna förordning ej må vid varans saluhållande eller försäljning användas, varde, där han avvetat eller med begagnande av vanlig uppmärksamhet bort iakttaga varans verkliga beskaffenhet, dömd till böter från och med 50 till och med 1,000 kronor, där ej förseelsen enligt allmänna strafflagen bör beläggas med strängare straff.

4 §.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna förordning, samma förseelse fortsätter eller förnyar, skall, när han lagligen varder förvunnen därtill, för varje gång åtal emot honom ägt rum och han därav undfått del fällas till böter, som för sådan förseelse äro stadgade.

5 §.

För i denna förordning förbjuden handling, som med husbondes vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvare husbonden, liksom vore handlingen begången av honom själv.

6 §.

Åtal för överträdelse av föreskrifterna i denna förordning anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare, ägande hälsovårdsnämnd eller kommunalnämnd ock att för särskilt fall förordna åklagare.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, skola tillfalla den kommun, inom vilken förseelsen begåtts.

Saknas tillgång till böternas gäldande, förvandlas de efter allmän strafflag.

8 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna förordning utövas av hälsovårdsnämnd eller, där sådan icke finnes, av kommunalnämnd.

Denna förordning skall lända till efterrättelse från och med den

Motivering.

Under rådande dyrtid, då varje livsmedel betingar högt handelsvärde och det ansetts nödvändigt att för flere av de viktigare födoämnen förordna om maximipriser, ligger det nära till hands för den mindre redbara handeln att söka orättmätiga källor till vinst. Sådana försök att till egen vinning utnyttja födoämnesbristen, vilka stundom också vunnit stöd av en missriktad välmening, hava i stor utsträckning gjorts till skada för den konsumerande allmänheten, som därigenom utsatts för risker i såväl näringsfysiologiskt och hygieniskt som ekonomiskt avseende. De oredliga handelsmetoder, som sålunda förekommit i större utsträckning än under normala förhållanden, hava gått ut på dels uppenbara livsmedelsförfalskningar, dels saluförandet av livsmedelssurrogat under mer eller mindre vilseledande namn, vilka förfaranden åter medfört ett kringgående av maximiprisförordningarna.

Allmän
motivering.

Bland de »surrogat», som under senaste tiden förekommit i handeln, hava åtskilliga avsett att ersätta födoämnen i egentlig mening, andra åter att ersätta njutningsmedel och kryddor. Beträffande det förra slaget av surrogat är uppenbart, att en verklig ersättning endast då kan anses föreligga, när ersättningsmedlet i näringsvärde är jämgott eller nära jämgott med den vara, som därmed ersättes, eller, om detta ej är fallet, då priset är så mycket lägre, att man för visst penningbelopp ändock erhåller minst lika mycket valuta, som om man köper den vara, som skall ersättas. Sålunda äro ur denna synpunkt, exempelvis (under normala produktionsförhållanden) margarin eller växtmargarin ett gott surrogat för smör, samt hästkött (vid tillverkning av korv) ett gott surrogat för oxkött till skillnad från en hel del nu förekommande födoämnessurrogat, vid vilka det mindre

gäller att giva en verklig ersättning än att skapa en vara, som endast ger sken av att i ett eller annat avseende vara lika god som en annan, ehuru den beträffande såväl närings- som handelsvärdet är väsentligt underlägsen. Såsom exempel på dylika surrogat må nämnas sackarin och blandningar därav — ersättande socker — samt diverse blandningar av smör med vatten, grädde, mjöl o. s. v. — ersättande smör.

I fråga åter om surrogat för njutningsmedel och kryddor är förhållandet merendels ett annat, enär konsumentens förlust, där sådan kan påvisas, här mera sällan blir av samma allvarliga art som i förutnämnda fall.

Att förvanskningar av födoämnen i egentlig mening av kommittén betraktas som de mest farliga sammanhänger också som ovan antytts med den omständigheten, att dessa förvanskningar lätteligen föra med sig ett kringgående av gällande förordningar om maximipris.

Vid på basis av analyser gjord beräkning av priset å det ingående smörfettet i vissa saluförda smörsurrogat, har detta pris i särskilda fall befunnits övertiga vad som motsvarar det lagstadgade maximipriset, förutsatt att varan nämligen anses som en art av smör, vilket ju namnet angiver. I andra fall hava åtgärder vidtagits, vilka på samma gång som de måste betecknas såsom verkliga födoämnesfalskningar, direkt åsyfta ett kringgående av gällande maximiprisförordning. Sålunda har exempelvis partier vattenblandat potatismjöl saluförts, medan maximipris varit gällande för sådant mjöl. Vare sig man underlåtit att vid fabrikationen underkasta varan den torkning, som ingår som ett led i tillverkningen, eller vatten verkligen inblandats i den färdiga produkten, så har på detta sätt en del vatten fått betalas såsom potatismjöl, på grund varav priset för varan blivit avsevärt högre än maximipriset, på samma gång som varan genom fuktens närvaro i hög grad blivit ömtålig för biologiska sönderdelningsprocesser.

Mot dessa födoämnesförvanskningar, till vilka kommittén återkommer i den speciella motiveringen, erbjuder gällande lagstiftning endast ett ofullständigt skydd. Är det en hälsovädlig eller till föda otjänlig vara, som föres i marknaden, torde hälsovårdsstadgans av lokala föreskrifter kompletterade bestämmelser i de flesta fall lägga hinder i vägen. Består åter varans underlägsna beskaffenhet i en försämring av näringsvärdet, som ej gör varan otjänlig till människoföda, och sådan vara utbjudes under falsk eller vilseledande beteckning, står den köpande allmänheten på det hela taget tämligen rättslös. Kan en försäljning under vilseledande beteckning visas hava orsakat köparen en ekonomisk förlust utöver den, som omedelbart ligger i den försålda varans mindervärdighet, kan väl strafflagens bedrägeristraff komma i tillämpning. Det bör ej heller förbises, att den rent ekonomiska livsmedelskontrollen, som ligger utanför den allmänna hälsovårdsstadgans räckvidd, vunnit ett visst beaktande i åtskilliga på hälsovårdsstadgans grund utfärdade lokala föreskrifter, såsom de i vissa landsändar gällande bestämmelserna om villkoren för att å saluförd mjölk använda vissa artbenämningar. För flertalet hithörande fall är emellertid intet annat stadgande att tillgå, än det i 22 kap. 13 § strafflagen förekommande om straff för den, som »föryttar ont för godt, mångt för omänt eller det varuti han vet fel vara utan att sådant uppenbara». Detta straffbuds fordran på uppsåtligt handlande och fullbordad försäljning, otydligheten i uttrycken »ont för godt» och »mångt för omänt» jämte obenägenheten hos vederbörande åklagare att inleda en av dessa anledningar oviss rättegång hava emellertid bidragit till, att detsamma fått ringa användning i kampen mot den tilltagande oredligheten i livsmedelshandeln.

Det förslag, kommittén nu framställer, avser att, intill dess en fullständig livsmedelslag kommer till stånd, lämna livsmedelskontrollen och åklagarmakten ett starkare vapen i händerna, i det kommittén föreslår, att vissa födoämnesbenämningar skola förbehållas varor, vilka hava en mot benämningen svarande normal sammansättning.

Det skall måhända invändas, att de föreslagna bestämmelserna ej äro av större räckvidd, än att med desamma kunnat anstå, till dess en enhetlig livsmedelslag kommer till stånd. Kommittén vill därför i detta sammanhang framhålla, att kommittén funnit det nu framställda förslaget vara enda sättet att i god tid hävda den för den blivande livsmedelslagen grundläggande principen att en äkta varuslag benämning måste skyddas mot missbruk, vilken princip synts kommittén just för det närvarande i fara att undanskjutas.

Om nämligen under dessa tider av näringsmedelsknapphet ett antal olämpliga och i orätt riktning gående beteckningar å födoämnen och surrogat medgivnas, komma sedermera desamma att återopas såsom hemul för såväl bibehållande av dessa beteckningar som ock införande av nya sådana. En rationell lagstiftning på livsmedelsområdet kommer alltså att härigenom i hög grad försvåras, varemot ett hämmande av missbruken, innan dessa ännu blivit rotfästa, är ägnat att bereda väg för nyssnämnda slags lagstiftningsarbete.

Att kommittén därvid ansett sig böra i huvudsak begränsa sig till benämningar å födoämnen i egentlig mening har ovan framhållits. Av helt andra orsaker har emellertid kommittén endast medtagit vissa födoämnesbenämningar. Det har nämligen varit en tvungen sak att för det närvarande begränsa sig till varuslag, rörande vilka en viss normalsammansättning med praktiskt sett trånga gränser för de ingående beståndsdelarnas procentsiffror föreligger. De varuslag, kommittén medtagit, uppfylla detta villkor, varemot andra varuslag, exempelvis korn och ost, fordra närmare specifikation och ingående undersökningar för att bestämmandet av deras normalsammansättning skall vara möjlig.

Då det framställda förslaget avser att gälla, intill dess den enhetliga livsmedelslag blivit antagen, till vilken kommittén har att upprätta förslag, har det varit angeläget att, så vitt möjligt, uppbygga nu föreliggande förslag på de principer, som böra uppbära en sådan lagstiftning. Kommittén har sålunda föreslagit, att tillsyn å efterlevnaden av förordningens föreskrifter skall utövas av hälsovårdsnämnd eller, där sådan ej finnes, av kommunalnämnd. Det har nämligen synts kommittén vara av stor betydelse, att den kontroll å livsmedelshandeln, för vilken kommittén har att föreslå bestämmelser, kommer att handhavas på ett enhetligt sätt. Då hälsovårdsmyndigheterna redan hava en vittgående livsmedelskontroll om händer, har det därför ansetts mest ändamålsenligt att åt dessa anförtro den utvidgade kontroll, som en ny livsmedelslagstiftning måste föra med sig.

Om de grundsatser, som vid förslagets utarbetande varit för kommittén vägledande, återopas i övrigt följande till förordningens särskilda paragrafer anslutna motivering.

Motivering
till förslaget
särskilda
paragrafer.

1 §.

Kommittén har i den allmänna motiveringen anfört skälen till att endast vissa födoämnesbenämningar medtagits i förslaget. Därvid har emellertid också i viss mån hänsyn tagits till den utsträckning, vari förvanskningar förekomma med avseende på särskilda slag av födoämnen. Några detaljer i avseende härpå återfinnas i ett vid kommitténs skrivelse fogat, av ledamoten av kommittén Söndén

avgivet yttrande med bihang, vartill hänvisas. Med avseende på den utsträckning, vari 1 § är avsedd att erbjuda skydd mot missbruk av däri angiven benämning, märkes åter följande. Genom bestämmelsen, att paragrafen kommer i tillämpning, endast då varan utbjudes som födoämne, är till en början från paragrafens tillämpning uteslutna varor med angiven benämning men med annan uppgift än att tjäna till födoämne. Ordsammanställningar med mjöl eller mjölk, som utgöra benämningar på exempelvis en del kosmetiska medel, rubbas således icke till sin användning. Å andra sidan torde av stadgandets ordalydelse med tydlighet framgå, att de fall av avvikelse från normal sammansättning, som utesluta användningen av angivna benämningar, kunna bestå såväl i en äkta varas förvanskande genom tillsats eller borttagande av något ämne, som däruti, att en helt annan vara föreligger. Ett salufört smör, där mjölk eller vatten blivit tillsatt i en mängd, som överstiger det för smör normala, är i detta fall att anse såsom smörsurrogat och får lika litet som margarin benämnas smör. Benämningen smör får nämligen icke användas, med mindre den saluförda varan har sammansättningen hos den äkta oblandade varan. Nu är visserligen förhållandet, att beskaffenheten hos såväl smör som andra varor är i viss mån växlande, varför sammansättningen i de flesta fall ej lärer kunna annorlunda bestämmas än genom angivande av de gränser, varinom varans beskaffenhet må tillåtas variera. I en del fall kan därför också tvekan tänkas uppstå, huruvida avvikelse från normal sammansättning skall anses föreligga eller ej. Förslaget avser emellertid endast de fall, som uppenbarligen måste anses ligga utanför nämnda gränser. Det bör därtill uppmärksammas, hurusom för straffbarhet enligt 3 § fordras, att den saluförda eller försålda varans verkliga beskaffenhet, där säljaren ej eljest har kännedom om densamma, skall vara sådan, att den med begagnande av vanlig uppmärksamhet bort iakttagas. Härei ligger en begränsning, som utesluter straff-tillämpning i flertalet mindre tydliga fall.

Beträffande de särskilda i 1 § angivna benämningarna är vidare följande att anmärka.

Det med förslaget avsedda skyddet för benämningar, som angiva arter av mjölk, innebär i huvudsak ej annat än vad som redan vunnit burskap på de flesta orter, där på hälsovårdsstadgan grundade lokala föreskrifter finnas utfärdade, nämligen att som oskummad mjölk ej må säljas mjölk, som berövats någon del av sin naturliga fetthalt, att som getmjölk och kärnmjölk ej må säljas andra produkter än de, som verkligen motsvara dessa benämningar, samt att mjölk ej får vara tillsatt med vatten eller annat värdeföringande ämne. Vad i lokala stadgar därutöver må vara föreskrivet rörande tillåten fetthalt i mjölk eller om villkoren för användande av beteckningar sådana som »barnmjölk», »kontrollmjölk» och dylikt förbliver givetvis oberört av nu föreslagna bestämmelser.

Beträffande benämningar å arter av mjöl samt å frukt- eller bärsafter gäller likaledes, att förslaget avser att förekomma, att dessa benämningar lånas till produkter, som icke motsvara den art av mjöl, respektive frukt- eller bärsaft, som benämningen angiver. Ordsammanställningar med smör, margarin, socker, honung o. s. v. skyddas väl även i viss utsträckning genom förslagets 2 §, varom hänvisas till motiveringen här nedan, men endast på det sätt, att den vara, för vilken ordsammanställningen användes som namn, motsvarar den benämning, som sålunda ingår i namnet. Om varan eljest motsvarar den art, som namnet angiver eller ej, inverkar ej på det föreslagna stadgandets tillämplighet.

Vad förslaget avser att skydda är vidare endast de i 1 § angivna benämningarna. Den under någon i paragrafen angiven benämning saluförda varan

skall hava normalsammansättningen hos den vara, vars benämning användes, oavsett de ytterligare utfästelser eller reservationer med avseende på den salubjudna varans kvalitet, som i de särskilda fallen göras av säljaren. Det kunde visserligen ligga nära till hands att för en vara, som utgivits såsom »prima» eller »utmärkt», skärpa fordringen på överensstämmelse med »normal sammansättning» till en fordran på att denna överensstämmelse icke får ligga så att säga under denna normalsammansättnings medium, medan å andra sidan en reservation med avseende på kvaliteten såsom »sekunda» skulle utgöra en förmildrande omständighet vid bedömande av en föreliggande förseelse mot paragrafens bestämmelser. Kommittén har dock ansett detta vara en omständighet, vars beaktande kan överlämnas åt domstolens fria prövning.

Slutligen bör uppmärksammas, att tillsats, som ej är ägnad att minska en saluförd varas närings- eller handelsvärde och endast förekommer i gängse utsträckning, ej får utsluta användningen av den saluförda varans naturliga benämning. Såsom exempel härpå må nämnas ofarlig färgning av smör och sockring av saft.

2 §.

Om 1 § ej kan anses utsäga annat än vad som redan utan lagbud borde vara en naturlig sak, nämligen att en viss vara skall kallas med sitt rätta namn, går stadgandet i 2 § något längre, då där föreskrives, att i 1 § angiven benämning ej heller får användas i ordsammanställning, som antyder likhet i användning med den vara, vars benämning användes, såvitt ej sistnämnda varas sammansättning förefinnes. Att benämningen »smör» ej utan vidare bör få användas å en konstprodukt torde icke kunna möta någon allvarlig motsägelse. Föreskriften i 2 §, som innebär, att varan ej heller får betecknas som »konstsmör» eller ens som »ersättning för smör», är kanske efter mångens uppfattning ej lika självklar. Utgives varan att helt utgöra en konstprodukt eller endast ett ersättningsmedel för samma vara, kan ju synas, att det närmast till hands liggande sättet för angivande av dess användning icke borde förbjudas. Här komma emellertid två synpunkter i beaktande. Först och främst kommer alltid en benämning av angivet slag att ingiva den köpande allmänheten en oriktig tanke om »surrogatets» förmåga att ersätta den äkta varan. Benämningar sådana som »konstsmör», »patentsocker» o. dyl. lämna nämligen köparen i okunnighet om, huru stor eller liten mängd smör respektive socker verkligen ingår i varan. Angives i stället varans sammansättning, må det tillkomma köparen att bedöma, i vad mån han vill begagna sig av den utbudna varan såsom ersättning för en äkta och i vad mån ersättningsmedlet giver valuta för de därå nedlagda kostnaderna i form av näringsvärde m. m. (Exempel härpå meddelas i den av Sondén utarbetade bilagan under rubriken »konstsmör».)

En annan sida av saken är förut antydda inverkan på maximiprisförordningarnas tillämpning. Det har påvisats, hurusom vissa »surrogat» förts i marknaden, innehållande en mindre del äkta vara, som i den föreliggande blandningen betingat en betalning överstigande fastställt maximipris. Föres denna blandning i handeln under benämning, som lånats från den äkta varan, föreligger ett uppenbart men svåråtkomligt brott mot maximiprisförordningen. Nu må ju invändas, att en ändrad benämning ej kan upplåva detta sakförhållande och att en bestämmelse av föreslagen art rent av skall framkalla ytterligare förseelser i samma riktning under täckmantel av mer och mindre konstlade namn. Men häremot må erinras, att om konstprodukten berövas den äkta varans benämning och säljaren för att vinna avsättning för densamma tvingas att deklarerera dess bestånds-

delar, den illojala konkurrensen med den äkta varan avvärjts. Och uppenbart är, att ett överskridande av en gällande maximiprisförordning icke är oantastbart därmed, att en annan benämning användes. Likaväl som natursmör, sålt under namn av margarin, faller under förordningen om maximipris å smör, bör en äkta vara, som finnes inblandad i en konstprodukt, ej få i marknaden betinga ett högre pris, än som är tillåtet, då varan saluhålles för sig. Att ordsammansättningar, varom här är fråga, icke äro förbjudna, då de utgöra en vedertagen beteckning å ett kemiskt enhetligt ämne, som icke kan sammanblandas med det födoämne, vars benämning ingår i beteckningen, säger sig självt. Beteckningar sådana som mjölksocker, smörfett och dylikt falla således icke under denna paragraf.

3 §.

Då förslaget för överträdelse av de givna föreskifterna endast stadgar straffpåföljd, har förslaget ingen tillämpning, där ej subjektiv skuld föreligger. Såsom sådan är emellertid även visst slag av vållande tillräckligt för ansvars inträdande. De fall, där hittills ansvar yrkats enligt 22 kap. 13 § strafflagen för försäljning av underhålliga livsmedel, visa uppenbart, hur svårt det är att styrka det brottsliga uppsåtet, i dessa fall liktydigt med vetskap om varans verkliga beskaffenhet. Genom straffbudets utsträckande att gälla även fall, där visst slag av vållande kan anses ligga säljaren till last, skall säkerligen mycket vara vunnet i effektivitet. Detta har ansetts bäst uttryckt på sätt som skett eller att ansvar inträder, även då säljaren »med begagnande av vanlig uppmärksamhet bort iakttaga varans verkliga beskaffenhet». Med »vanlig uppmärksamhet» förstås i första hand den uppmärksamhet, som i allmänhet kan fordras av en säljare beträffande de varor, han håller till salu. Men givetvis måste hänsyn tagas till de förhållanden, som i särskilda fall böra föranleda skärpning i berörda fordran. Sker försäljningen yrkesmässigt, vilket ju icke är någon ovillkorlig förutsättning för förslagets tillämpning, komma därvid i betraktande de handelsbruk, som finnas utbildade inom branschen. Försummelse av en för upptäckande av förefintligt fel tillräcklig undersökning, som vid inköp av en vara enligt gott handelsskick bort äga rum, måste sålunda anses vara sådan bristande uppmärksamhet, som vid varans återförsäljning kan föranleda tillämpning av denna paragraf. En annan icke oviktig skiljaktighet från 22 kap. 13 § strafflagen är också, att redan saluhållandet är straffbart. I detta hänseende märkes, att under saluhållandet räknas ej blott det utbudande till allmänheten, som sker genom varans förekomst i öppen bod eller utställande i skyltfönster, utan också ett utbudande till enskild person.

Straffpåföljden har satts till böter från och med 50 till och med 1,000 kronor. Hänsyn till förseelsens mången gång allmänfarliga art och den omständigheten, att en samhällsskadlig vinningslystnad som regel är upphovet till handlingar, som förslaget vill förhindra, har föranlett kommittén att föreslå en så pass sträng böteslatitud. Därtill har fogats den bestämmelsen, att straff efter denna paragraf ej skall komma i tillämpning, då den föreliggande förseelsen enligt allmän strafflag bör beläggas med strängare straff. Då den straffbara handlingen fortskridit till fullbordat bedrägeri, inträder således som regel endast bedrägeri-straffet. Skulle handlingen åter vara sådan, att 22 kap. 13 § strafflagen befinnes tillämplig, synes möjligheten att ålägga ett efter nu föreslagna förordning tillämpligt högre bötesbelopp icke böra uteslutas. Är eljest en förseelse mot förordningen underkastad ansvar enligt annan specialförfattning, såsom hälsovårds-

stadga, margarinförordning eller dylikt, torde ej skäl finnas för, att endast den ena straffbestämmelsen skall träda i tillämpning. Den, som säljer margarin under benämningen smör, bör således kunna drabbas av straff efter såväl margarinförordningen som nu föreslagna förordning.

4 § och 5 §.

Här hava införts de i näringslagstiftningen vanliga föreskrifterna om kumulation av straffet, när förseelsen upprepas, medan åtal utföres för begången överträdelse, samt om husbondes ansvar för handling, som med hans vetskap begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person. I sistnämnda hänseende märkes, att för ansvarets utkrävande av principal det givetvis förutsättes, att 3 §:s fordran på subjektiv skuld uppfylles hos denne, medan det å andra sidan är utan betydelse, om den som begått handlingen handlat i god eller ond tro.

6 §—8 §.

Såsom i den allmänna motiveringen framhållits, har kommittén föreslagit, att tillsyn å förordningens efterlevnad skall utövas av de lokala hälsovårdsmyndigheterna. Detta har medfört, att kommittén i överensstämmelse med föreskrifterna i hälsovårdsstadgan tilldelat vederbörande kommun de böter, som inflyta, samt givit hälsovårdsnämnd befogenhet att förordna åklagare. Angående tillvägagångssättet vid de besiktningar och undersökningar, som erfordras för tillsynens utövande, har kommittén icke ansett sig böra föreslå föreskrifter i den provisoriska förordningen. Hälsovårdsnämnd respektive kommunalnämnd äro sålunda härutinnan hänvisade till den praxis, som utbildat sig å varje ort för utövande av den sanitära livsmedelskontrollen. Där noggrannare kemiska eller fysikaliska undersökningar erfordras för bestämmande av en särskild varas sammansättning, torde väl också i de flesta fall därtill kompetent person eller anstalt vara för hälsovårdsmyndigheterna att tillgå. Där så ej är förhållandet eller där ovisshet råder om, vad som skall anses motsvara den salubjudna varans normala sammansättning, vilket väl även med den begränsning, kommittén givit åt detta uttryck, en och annan gång icke kan undvikas, står såväl tillsynsorganen som domstolarna tilbuds att hos medicinalstyrelsen begära sakkunnigt utlåtande. Då medicinalstyrelsen dels har att övervaka efterlevnaden av hälsovårdsstadgan, därvid en viss kännedom om födoämnenas normala beskaffenhet måste förutsättas, dels ock har att fastställa fordringarna å viktigare proviantartiklar m. m. vid leverans för statens behov, torde medicinalstyrelsen vara särdeles skickad att avgiva utlåtanden av förenämnd art.

I detta sammanhang är slutligen en anmärkning att göra. Det skall måhända invändas, att, om en salubjuden varas avvikelse från normalsammansättningen hos den vara, vars benämning använts, endast kan fastställas genom noggranna kemiska eller fysikaliska undersökningar, säljaren sällan lär kunna överbevisas om den subjektiva skuld, som enligt 3 § är förutsättning för straffbarhet. Men även om så är förhållandet, måste säljarens delgivande av den företagna undersökningens resultat nödvändigtvis medföra den vetskap om varans verkliga beskaffenhet, som, om varans saluhållande fortsättes, kan läggas till grund för ett straffyrkande. På detta sätt kunna tillsynsorganen utan anställande av åtal utöva en säkerligen icke resultatlös kontrollverksamhet.